

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikelain 5 §:n, sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elintarvikelakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annettua lakia.

Nimisuojajärjestelmä suojaa eräiden maataloustuotteiden, elintarvikkeiden ja alkoholituotteiden maantieteellisiä merkintöjä ja perinteisiä valmistusmenetelmiä. Esityksen tavoitteena on saattaa nimisuoja koskeva kansallinen lainsäädäntö vastaamaan muutettua Euroopan unionin lainsäädäntöä.

Tuotesektorikohtaiseen sääntelyyn perustunutta Euroopan unionin nimisuojalainsäädäntöä on uudistettu kokoamalla yhteen säädökseen kaikkia maataloustuotteita ja elintarvikkeita koskevat säännökset ja yhdenmukaistamalla samalla eri tuotealojen menettelysäännökset. Pääsääntöisesti kyse on suoraan sovellettavasta Euroopan unionin lainsäädännöstä. Nimisuojajärjestelmän kansallisesta täytäntöönpanosta säädetään eräiden hakumenettelyyn ja valvontaan liittyvien seikkojen osalta nykyisin viinialan tuotteiden osalta maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetussa laissa ja muiden tuotteiden osalta elintarvikelaissa. Niiden soveltamisalaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan Euroopan unionin yhdenmukaistettua lainsäädäntöä siten, että jatkossa nimisuojajärjestelmän täytäntöönpano perustuisi kaikilta osin elintarvikelain nykyisiin säännöksiin.

Uudistetun Euroopan unionin lainsäädännön keskeisin sisällöllinen muutos on verkkotunnusten valvontaa koskevan lainsäädännön ulottaminen jatkossa myös nimisuojat tuotteisiin. Tämän vuoksi sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen verkkotunnusten valvontaa koskevat säännökset kattaisivat myös kyseiset nimisuojat tuotteet.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu	3
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	3
2.1 EU-säädöksen keskeiset säännökset	3
2.2 Kansallinen liikkumavara	4
3 Nykytila ja sen arviointi	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset	6
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	6
6 Lausuntopalaute	7
7 Säännöskohtaiset perustelut	7
8 Voimaantulo	8
9 Toimeenpano ja seuranta	8
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	8
LAKIEHDOTUKSET	9
Laki elintarvikelain 5 §:n muuttamisesta	9
Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § muuttamisesta	10
Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	11
LIITTEET	12
RINNAKKAISTEKSTIT	12
Laki elintarvikelain 5 §:n muuttamisesta	12
Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § muuttamisesta	14
Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	15

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esitys koskee viinejä, tislattuja alkoholijuomia ja maataloustuotteita koskevista maantieteellisistä merkinnöistä sekä aidoista perinteisistä tuotteista ja maataloustuotteiden vapaaehtoisista laatumerkinnöistä, asetusten (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2019/787 ja (EU) 2019/1753 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 1151/2012 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1143, jäljempänä *nimisuoja-asetus*, täytäntöönpanoa. Se on suoraan sovellettavaa oikeutta, mutta eräiltä osin sen täytäntöönpano edellyttää kansallisia säännöksiä. Pääsääntöisesti voimassa olevat kansalliset säännökset kattavat uudistetun Euroopan unionin lainsäädännön vaatimukset. Niihin ehdotetaan tehtäväksi vähäisiä muutoksia.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio julkaisi 31.3.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi EU:n maantieteellisiä merkintöjä koskevan lainsäädännön uudistamisesta (COM(2022)134 final). Kansallisesti asiaa on käsitelty maatalous- ja elintarvikejaoston (EU18) kokouksissa 29.3.2022—23.11.2023 välisellä ajalla sekä EU-ministerivaliokunnassa 30.3.—1.4.2022, 8.—10.6.2022 ja 7.—9.12.2022. Eduskunnan suuri valiokunta on käsitellyt asiaa 1.4.2022, 10.6.2022 ja 9.12.2022. Asia on ollut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä 9.9.2022 ja siitä on annettu maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto 12.10.2022 (U 43/2022 vp - MmVL 23/2022 vp), jossa uudistukseen on suhtauduttu positiivisesti.

Nimisuoja-asetus tuli voimaan 13.5.2024, 20 päivää sen jälkeen, kun se oli julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä (23. huhtikuuta 2024). Osa asetuksen säännöksistä tulee voimaan 1.1.2025.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Esitykseen valmisteluun liittyen on perustettu hanke Nimisuojalainsäädännön muutosten valmistelu <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM023:00/2024>. Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön, Liikenne- ja viestintäviraston, Ruokaviraston ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston kanssa. Esitysluonnosta on käsitelty valtioneuvoston nimisuojojatyöryhmässä ja viini- ja alkoholiasioiden alajaostossa huhtikuussa 2024.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 EU-säädöksen keskeiset säännökset

Nimisuojajärjestelmä luo tuotteille lisäarvoa sekä suojaa vakiintuneen nimen väärinkäytöltä ja väärennöksiltä. Suoja koskee yleensä tuotteita, joita on valmistettu tai tuotettu perinteisesti tietyllä alueella tai tietyllä valmistusmenetelmällä useamman sukupolven ajan. Kuluttajalle suojaus on tae siitä, että tuotteen alkuperä, raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan. Suojausjärjestelmiä on kolme: suojattu alkuperänimitys (SAN), suojattu maantieteellinen merkintä (SMM) ja aito perinteinen tuote (APT). SAN ja SMM suojaavat tuotteen

valmistamisen tai tuotannon sen perinteisellä maantieteellisellä alueella ja APT tuotteen perinteisen valmistusmenetelmän. Näistä käytetään kansallisesti yleisnimitystä *nimisuojatuote*.

Nykyisin maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden sekä tislattujen tuotteiden ja maustettujen viinien nimisuojusta säädetään nimisuoja-asetuksella kumotussa maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatujärjestelmistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1151/2012, jäljempänä *vanha nimisuoja-asetus*. Uusi lainsäädäntö ei eroa merkittävästi voimassa olevasta sääntelystä. Kyse on enemmänkin eri lainsäädäntöön sijoitettujen säännösten keskittämisestä tuotteiden rekisteröinnin osalta yhteen asetukseen ja tuotteiden rekisterimenettelyjen ja valvonnan yhdenmukaistamisesta. Nimisuoja-asetuksessa on myös eräitä sisällöllisiä muutoksia, jotka koskevat erityisesti tuotteiden verkkovalvontaa, tuottajaryhmien roolia ja kestävyyskriteerien käyttöä.

Lainsäädännön soveltamisalan osalta keskeisin muutos liittyy viinialan tuotteisiin. Niiden nimisuojusta säädetään nykyisin maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1308/2013, jäljempänä *markkinajärjestelyasetus*. Siinä nykyisin säädetyt viinialan nimisuojuatuotteiden rekisteröintiä koskevat säännökset on siirretty nimisuoja-asetukseen. Samalla näitä menettelyjä on yhdenmukaistettu ja annettu eräitä valvontamenettelyjä täydentäviä säännöksiä. Nimisuoja-asetuksen mukaan viinialan nimisuojuatuotteiden valvonta säilyy kuitenkin markkinajärjestelyasetuksessa. Viinialan tuotteiden osalta sääntely jakautuu siten valvonnan osalta jatkossa EU-tasolla kahteen eri lainsäädäntöön.

Hyväksytyt nimisuojatuotteet julkaistaan EU:n virallisen lehden lisäksi komission ylläpitämässä [eAmbrosia-rekisterissä](#). Siihen on kerätty kaikki EU:n nimisuojuatut merkinnät ja osa kolmansien maiden nimisuojuatuista merkinnöistä, joita myös Euroopan unionin alueella on suojeltava. Lisäksi on Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston EUIPO:n ylläpitämä [GI View -rekisteri](#), jossa ovat myös kaikki kolmansien maiden nimisuojuatut merkinnät, mutta toisaalta siinä ei ole aitoja perinteisiä tuotteita.

2.2 Kansallinen liikkumavara

Nimisuoja-asetus on lähtökohtaisesti suoraan sovellettavaa EU-lainsäädäntöä, mutta siihen kuuluu eräitä jäsenvaltion harkintavaltaan liittyviä säännöksiä. Kansallisia säännöksiä edellyttävät seikat on pääosin jo huomioitu elintarvikelaissa, jossa säädetään muun muassa Ruokaviraston toimivallasta nimisuojuatuotteiden rekisteröintimenettelyssä sekä valvonnan toteuttamisesta ja valvontaviranomaista. Eräät verkkovalvontaan liittyvät säännökset edellyttävät nykyisen sääntelyn täydentämistä. Esityksessä ehdotetaan annettavaksi nämä säännökset.

Nimisuoja-asetuksessa säädetään myös eräistä kansalliseen harkintavaltaan liittyvistä seikoista. Tämä koskee erityisesti 27 artiklassa tarkoitettua ainesosana käytetyn tuotteen nimeävien maantieteellisten merkintöjen käyttöä jalostetun tuotteen nimessä, 32—34 ja 55 artiklan mukaista tuottajaryhmien toimintaa koskevia tarkempia säännöksiä, 41 ja 73 artiklassa tarkoitettuja sertifioituja elimiä ja 78—83 artiklassa tarkoitettuja vapaaehtoisia laatuilmaisuja. Niiden osalta ei esitetä kansallisia säännöksiä, koska niille ei ole todettu tarvetta.

3 Nykytila ja sen arviointi

Pääsääntöisesti nimisuojuja koskeva Euroopan unionin lainsäädäntö on suoraan sovellettavaa. Eräät rekisteröintimenettelyihin ja valvontaan liittyvät säännökset edellyttävät kuitenkin

kansallista sääntelyä. Kansallisesti nimisuojuotteiden rekisteröimisestä ja valvonnasta säädetään nykyisin elintarvikelaissa (297/2021) ja viinialan tuotteiden osalta maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetussa laissa (999/2012), jäljempänä *markkinajärjestelylaki*.

Elintarvikelaissa nimisuojuotteista säädetään sen määritelmiä koskevassa 5 §:n 2 momentin 32 kohdassa sekä nimisuojuotteiden rekisteröimistä ja valmistuksesta ilmoittamista koskevassa 54 §:ssä. Kyseistä määritelmää tulee muuttaa siten, että siinä todetut säädökset korvataan juuri annetulla nimisuoja-asetuksella. Näin 54 §:ssä säädetyt rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt koskisivat jatkossa myös viinialan tuotteita. Viinialan nimisuojuotteiden rekisteröinnin siirto markkinajärjestelylain soveltamisalasta elintarvikelain soveltamisalaan ei ole vaikutuksiltaan merkittävä, koska Suomessa ei ole ainakaan nykyisin viinialan tuotteita, joita voisi rekisteröidä nimisuojuotteiksi.

Viinialan nimisuojuotteiden valvonta jää edellä todetulla tavalla Euroopan unionin lainsäädännössä markkinajärjestelyasetuksen soveltamisalaan. Kansallisesti on kuitenkin pidetty tarkoituksenmukaisena, että kaikkien nimisuojuotteiden valvonta perustuisi jatkossa kaikkien tuotteiden osalta elintarvikelakiin sen sijaan, että viinien valvonta perustuisi markkinajärjestelylakiin. Näin valvontasäännökset ja niihin liittyvät menettelyt olisivat kaikkien tuotteiden osalta yhdenmukaiset. Muutos olisi käytännössä vähäinen, koska sekä markkinajärjestelylain että elintarvikelain mukaan viinialan tuotteiden valvonta kuuluu nykyisin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle eikä kyse ole uudesta tehtävästä. Valvonnan perustuminen kaikkien tuotteiden osalta samaan lainsäädäntöön selkeyttäisi valvonnan suunnittelua ja toteutusta. Näin ollen on katsottu, että viinialan nimisuojuotteiden valvontaa koskeva sääntely olisi perusteltua siirtää markkinajärjestelylaista osaksi elintarvikelain valvontaa.

Nimisuoja-asetuksessa säädetään myös verkkotunnusten valvonnasta, josta ei ole aiemmin ollut nimisuojaan liittyviä säännöksiä. Nimisuoja-asetuksen 35 artiklassa säädetään unioniin sijoittautuneiden maatumusrekisterien velvollisuudesta varmistua siitä, että vaihtoehtoisissa verkkotunnuksia koskevissa riitojenratkaisumenettelyissä tunnustetaan rekisteröidyt maantieteelliset merkinnät oikeuksiksi, joihin kyseisissä menettelyissä voidaan vedota. Kansallisesti tästä säädetään laissa sähköisen viestinnän palveluista (917/2014), jonka 21 luvussa säädetään fi-verkkotunnuksista sekä niihin liittyvästä verkkotunnustoiminnasta. Liikenne- ja viestintävirasto ylläpitää rekisteriä fi-maatunnukseen päätyvistä verkkotunnuksista. Mitä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain luvussa 21 säädetään Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämästä fi-verkkotunnusrekisteristä, sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ylläpitämään rekisteriin ax-maakuntatunnuksista. Toimivallan siirrosta valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välillä ax-tunnuksen hallinnoimiseksi säädetään erillisellä sopimusasetuksella.

Lähtökohtaisesti kuka tahansa voi vapaasti rekisteröidä verkkotunnuksen. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 166 §:n 2 momentin mukaan verkkotunnus ei saa kuitenkaan merkitsemishetkellä vastata toisen suojattua nimeä tai merkkiä, ellei verkkotunnuksen käyttäjä pysty esittämään hyväksyttävää perustetta verkkotunnuksen merkitsemiselle. Verkkotunnus ei myöskään saa muistuttaa toisen suojattua nimeä tai merkkiä, jos verkkotunnus merkitään ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa. Liikenne- ja viestintävirasto voi ratkaista fi-verkkotunnuksiin liittyviä riitoja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain nojalla. Jos 166 §:n 2 momentissa tarkoitetun oikeuden haltija pyytää verkkotunnuksen poistamista, Liikenne- ja viestintävirasto voi poistaa laissa asetettujen säännösten vastaisesti merkityn verkkotunnuksen verkkotunnusrekisteristä ja fi-juuresta tai merkitä sen oikeudenhaltijan käyttöön.

Suojattu nimi tai merkki on määritelty sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § 21 kohdassa. Se ei kata nimisuoja tuotteita. Voimassa olevan lain nojalla nimisuoja tuotteen oikeudenhaltija ei voi siten vedota maantieteelliseen merkintäänsä Liikenne- ja viestintäviraston verkkotunnusten riidanratkaisumenettelyssä. Näin ollen suojatun nimen tai merkin määritelmään tulisi lisätä nimisuoja tuote, jotta maantieteellisten merkintöjen haltijat voisivat tehokkaasti vedota maantieteelliseen merkintäänsä fi-verkkotunnusten riidanratkaisumenettelyssä nimisuoja-asetuksen 35 artiklan edellyttämällä tavalla.

Verkkovalvontaan liittyen on lisäksi huomioitava, että nimisuoja tuotteiden valvontaan voidaan tarvittaessa soveltaa myös elintarvikelain 63 §:ä, jossa säädetään internetsivuston sulkemisesta. Ruokavirasto voi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi muun muassa, jos on ilmeistä, että sen välityksellä annetut tiedot ovat olennaisesti elintarvikesäännösten vastaisia. Internetsivuston sulkeminen toteutetaan suhteellisuusperiaatetta noudattaen siten, että internetsivustosta olisi määrättävä suljettavaksi sivuston osa, jossa esitetään elintarvikesäännösten vastaisia tietoja. Jos sivuston osan sulkeminen ei poista elintarvikesäännösten vastaisuutta, on tarvittaessa määrättävä suljettavaksi koko sivusto. Määräys internetsivuston sulkemisesta voidaan antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Väliaikainen sulkeminen on voimassa, kunnes Ruokavirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan elintarvikelain nimisuoja tuotteen määritelmän muuttamista vastaamaan uutta nimisuoja-asetusta. Määritelmään lisättäisiin samalla markkinajärjestelyasetuksessa nykyisin säädetyt viinialan nimisuoja tuotteet. Tämä selkeyttäisi valvonnan suunnittelua ja menettelyä näiden tuotteiden osalta. Vastaavasti markkinajärjestelylaista olevasta EU:n kaupanormilainsäädännön määritelmästä poistettaisiin viinialan nimisuoja tuotteet. Näin nimisuoja tuotteiden rekisteröinti ja valvontamenettelyt perustuisivat jatkossa kaikilta osin nimisuoja-asetuksen vaatimuksiin ja kansallisesti elintarvikelain säännöksiin. Samalla sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia muutettaisiin siten, että se kattaisi myös nimisuoja-asetuksessa edellytetyn verkkotunnuksiin liittyvän valvonnan.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksen keskeinen vaikutus on nimisuoja koskevan hajanaisen lainsäädännön yhdenmukaistaminen. Valvonnan suunnittelu elintarvikelain mukaisesti jatkossa myös viinialan tuotteiden osalta voi aiheuttaa kertaluonteista ohjeistustarvetta, mutta toisaalta sen arvioidaan yhdenmukaistavan menettelyjä ja selkeyttävän valvonnan suunnittelua ja toteutusta. Valvonnan osalta esityksen pääasiallinen vaikutus liittyy maantieteellisten merkintöjen entistä vahvempaan suojaamiseen verkkotunnuksissa (Suomessa ".fi" ja ".ax" -päätteiset verkkotunnukset). Tämän tyyppinen valvonta kuuluu Manner-Suomessa fi-maatunnusten osalta Liikenne- ja viestintäviraston ja ax-maakuntatunnuksen osalta Ahvenanmaan maakunnan hallituksen tehtäviin, joihin nyt lisättäisiin nimisuoja tuotteiden valvonta nimisuoja-asetuksessa edellytetyllä tavalla. Valvonnan käytännön tarve on arvioitu vähäiseksi perustuen siihen, ettei nimisuojaan liittyviin verkkotunnuksiin liittyvää suojan tarvetta ole tähän mennessä Suomessa ilmennyt.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Eräät nimisuoja-asetuksen säännökset kuuluvat kansalliseen harkintavaltaan. Erityisesti tämä koskee tuottajaryhmiä koskevien tarkempien säännösten antamista. Niiden antamista ei ole pidetty tarpeellisena Suomen oloissa, joissa nimisuojarahakemukset eivät yhtä poikkeusta lukuun ottamatta ole olleet tuottajaryhmien tekemiä. Tuottajaryhmä on tuottajaorganisaatiota pienimuotoisempi ja löyhempi tietyn maataloustuotealan tuottajien muodostama yhteenliittymä. EU:n markkinajärjestelylainsäädännössä tuottajaryhmällä on tarkoitettu tuottajien yhteenliittymää, jonka tavoitteena on hankkia myöhemmin hyväksyntä tuottajaorganisaatioksi.

Esityksen antamisvaiheessa ei ole tietoa muiden jäsenvaltioiden suunnitelmista keinoista.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä on järjestetty lausuntokierros, jossa lausuntoa pyydettiin alan keskeisiltä toimijoilta. Tähän liittyvä materiaali ja lausuntoyhteenvedo on julkaistu hankeikkunassa. Annetuissa lausunnoissa ei ilmennyt muutostarpeita tai -ehdotuksia.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1. Laki elintarvikelain 5 §:n muuttamisesta

5 §. Määritelmät. Pykälän 2 momentin 32 kohdan mukaista nimisuojuatuotteen määritelmää muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin kumotut EU-säädökset ja siihen lisättäisiin voimassa olevat nimisuojuatuotteita koskevat säädökset. Nykytilaan nähden muutoksena olisi se, että määritelmä kattaisi myös viinialan nimisuojuatuotteet. Muutoksen johdosta elintarvikelaissa säädetyt nimisuojuatuotteiden rekisteröintiä ja valvontaa koskevat säännökset koskisivat siten jatkossa myös viinialan tuotteita.

Nimisuojuatuotteen määritelmän mukaiset tuotteet hyväksytään ehdotetussa kohdassa viitatus Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti. Tuotteiden hyväksyminen julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Hyväksytyt nimisuojuatuotteet julkaistaan myös EU:n komission ylläpitämässä eAmbrosia-rekisterissä. Siihen on kerätty kaikki EU:n nimisuojuatut merkinnät ja osa kolmansien maiden nimisuojuatuista merkinnöistä, joita myös Euroopan unionin alueella on suojeltava. EAmbrosiassa on kaksi erillistä rekisteriä, joista ensimmäinen rekisteri sisältää maantieteelliset merkinnät (SMM) mukaan lukien suojatut alkuperänimitykset (SAN) ja toinen aidot perinteiset tuotteet (APT). EAmbrosia-rekisteristä säädetään nykyisin maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatujärjestelmistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1151/2012 11 artiklassa ja jatkossa kyseisen asetuksen korvaavan nimisuoja-asetuksen 22 ja 65 artiklassa. Lisäksi nimisuojuatuotteita on listattu EUIPO:n ylläpitämään GI View -rekisteriin, jonne on tarkoitus merkitä kaikki kolmansien maiden nimisuojuatut merkinnät, mutta jossa toisaalta ei ole aitoja perinteisiä tuotteita. Vain eAmbrosia on virallinen rekisteri ja vain eAmbrosiassa olevat nimisuojuamerkinnät on unionissa rekisteröity ja esim. verkkotunnussuojauksessa kansallisten viranomaisten on otettava vain ne huomioon. GIView ei ole virallinen rekisteri, vaan laajempi tietokanta (data base), jonka rooli on tiedottaa kaikista suojelluista merkinnöistä laajemmin, mutta siinä oleva tieto ei ole samalla tavalla laillisesti sitovaa kuin eAmbrosiassa oleva tieto.

2. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

3 §. Määritelmät. Pykälän 21 kohdan mukaista suojatun nimen ja suojatun merkin määritelmää muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin elintarvikelain 5 §:n 2 momentin 32 kohdassa tarkoitettu nimisuojuatuote. Kyseisen säännöksen perusteluissa todetaan tarkemmin, mitä nimisuojuatuotteet ovat. Taustalla on nimisuoja-asetuksessa säädetyt verkkotunnusten valvontaa koskevat nimisuojuatuotteita koskevat vaatimukset. Verkkotunnusten rekisteröinnistä ja valvonnasta säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 21 luvussa. Siihen kuuluvassa 169 §:ssä säädetään viranomaisen oikeudesta poistaa verkkotunnus. Tämä oikeus on liitetty suojatun nimen ja suojatun merkin määritelmään. Koska nimisuoja-asetus edellyttää vastaavaa viranomaisen toimivaltaa nimisuojuatuotteiden osalta, tulisi kyseiseen määritelmään lisätä nimisuojuatuote. Näin fi-verkkotunnusten riidanratkaisumenettelyä voitaisiin soveltaa myös nimisuojuatuotteiden osalta.

3. Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamista

3 §. Määritelmät. Pykälän 13 kohdan mukaista EU:n kaupanormilainsäädännön määritelmää muutettaisiin siten, että se ei kattaisi enää markkinajärjestelyasetuksen 93 artiklassa säädettyjä viinialan tuotteiden maantieteellisiä merkintöjä koskevia säännöksiä. Maantieteelliset merkinnät -termi vastaa tässä esityksessä käytettyä nimisuojuu. Jatkossa viinialan nimisuojuatuotteita koskeva sääntely perustuisi elintarvikelakiin.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan syksyllä 2024. Nimisuoja-asetuksen 97 artiklan mukaan se tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Asetus julkaistiin 23 päivänä huhtikuuta 2024, joten se on jo voimassa. Kuitenkin 10 artiklan 4 ja 5 kohtaa, 39 artiklan 1 kohtaa ja 45 artiklaa sovelletaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2025. Mainitut säännökset koskevat kansallista vastaväitemenettelyä, toiminnan ilmoittamista viranomaiselle, luetteloja toimijoista ja vaatimustenmukaisuutta koskevan todistuksen antamista toimijalle. Nämä menettelyt ovat Suomessa käytettävissä jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla eivätkä ne siten ole merkityksellisiä ehdotettujen lakien voimaantulon kannalta. Näin ollen lait voidaan saattaa voimaan mahdollisimman pian.

9 Toimeenpano ja seuranta

Euroopan unionin tasolla nimisuoja-asiat käsitellään jatkossa huhtikuussa 2024 työnsä aloittaneessa komission nimisuoja-komiteassa, joka käsittelee maataloustuotteiden lisäksi jatkossa myös viinisektoria ja tislattuja juomia koskevat nimisuoja-asiat. Kansallisesti maa- ja metsätalousministeriö on asettanut kaikkien tuotesektoreiden asioita käsittelevän nimisuojujatyöryhmän, jonka tehtävänä on käsitellä nimisuojujärjestelmien toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä, tehdä kehittämissuhteita ja antaa lausuntoja järjestelmän toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksen keskeinen sisältö koskee voimassa olevien säännösten soveltamisalan muuttamista tiettyjen tuotteiden osalta eikä siinä esitetä sisällöllisesti uusia oikeuksia tai velvoitteita suhteessa voimassa oleviin säännöksiin lukuun ottamatta sähköisen viestinnän palveluja koskevaa lakia. Sen suhdetta perustuslakiin muun muassa elinkeinovapauden osalta on kuvattu kyseistä lakia koskevissa esitöissä (HE 221/2013 vp). Kyseisen lain nimike oli aiemmin tietoyhteiskuntakaari. Laki on annettu perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 18/2014 vp - HE 221/2013 vp).

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä

Ponsi

Koska nimisuoja-asetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

elintarvikelain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elintarvikelain (297/2021) 5 §:n 2 momentin 32 kohta seuraavasti:

5 §

Määritelmät

Tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa tarkoitetaan:

32) *nimisuojatuotteella* viinejä, tislattuja alkoholijuomia ja maataloustuotteita koskevista maantieteellisistä merkinnöistä sekä aidoista perinteisistä tuotteista ja maataloustuotteiden vapaaehtoisista laatumerkinnöistä, asetusten (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2019/787 ja (EU) 2019/1753 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 1151/2012 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1143 ja maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 93 artiklassa tarkoitettua tuotetta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 21 kohta, sellaisena
kuin se on laissa 485/2021, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

21) *suojatulla nimellä ja suojatulla merkillä* kauppa-, tavaramerkki-, yhdistys-, säätio- tai puolerekisteriin merkittyä nimeä ja merkkiä sekä toiminimilaissa (128/1979) tai tavaramerkkilaisissa (544/2019) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta ja tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen ja vieraan valtion edustuston ja sen toimielimen nimeä sekä elintarvikelaissa (297/2021) tarkoitettua nimisuoja tuotetta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) 3 §:n 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1336/2022, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

13) *EU:n kaupanormilainsäädännöllä* markkinajärjestelyasetuksen II osan II osaston I luvun sekä 147 ja 223 artiklan, 230 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja niiden täytäntöönpanosta annetun sekä vanhan markkinajärjestelyasetuksen nojalla annetun EU:n lainsäädännön maataloustuotteiden kaupan pitämisen vaatimuksia ja viinialan tuotteiden nimityksiä, merkintöjä, valmistusmenetelmiä, rypälelajikkeita, tietojen ilmoittamista, saateasiakirjojen käyttöä ja tietojen kirjaamista koskevia säännöksiä lukuun ottamatta markkinajärjestelyasetuksen 93 artiklassa tarkoitettua tuotetta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 5.9.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

Laki

elintarvikelain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elintarvikelain (297/2021) 5 §:n 2 momentin 32 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa ja sen nojalla annetuissa
asetuksissa tarkoitetaan:

Tässä laissa ja sen nojalla annetuissa
asetuksissa tarkoitetaan:

32) *nimisuojatuohteella* maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatujärjestelmistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1151/2012 5 artiklassa tarkoitettua maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden suojatulla alkuperänimityksellä ja suojatulla maantieteellisellä merkinnällä sekä 18 artiklassa tarkoitettua aidon perinteisen tuotteen merkinnällä varustettua tuotetta, maustettujen viinituotteiden määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojasta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1601/91 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 251/2014 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua maantieteellisellä merkinnällä varustettua tuotetta sekä tislattujen alkoholijuomien määritelmistä, kuvauksesta, esittelystä ja merkinnöistä, tislattujen alkoholijuomien nimien käytöstä muiden elintarvikkeiden esittelyssä ja merkinnöissä, tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta, maatalousperäisen etyylialkoholin ja maatalousperäisten tisleiden käytöstä alkoholijuomissa ja asetuksen (EY) N:o 110/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen

32) ***nimisuojatuohteella*** viinejä, tislattuja alkoholijuomia ja maataloustuotteita koskevista maantieteellisistä merkinnöistä sekä aidoista perinteisistä tuotteista ja maataloustuotteiden vapaaehtoisista laatumerkinnöistä, asetusten (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2019/787 ja (EU) 2019/1753 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 1151/2012 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1143 ja maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 93 artiklassa tarkoitettua tuotetta;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(EU) 2019/787 3 artiklan 4 kohdassa
tarkoitettulla suojatulla maantieteellisellä
merkinnällä varustettua tuotetta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 21 kohta, sellaisena kuin se on laissa 485/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

21) *suojatulla nimellä* ja *suojatulla merkillä* kauppa-, tavaramerkki-, yhdistys-, säätiö- tai puoluerekisteriin merkittyä nimeä ja merkkiä sekä toiminimilaissa (128/1979) tai tavaramerkkilaissa (544/2019) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta ja tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen ja vieraan valtion edustuston ja sen toimielimen nimeä;

21) *suojatulla nimellä* ja *suojatulla merkillä* kauppa-, tavaramerkki-, yhdistys-, säätiö- tai puoluerekisteriin merkittyä nimeä ja merkkiä sekä toiminimilaissa (128/1979) tai tavaramerkkilaissa (544/2019) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta ja tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen ja vieraan valtion edustuston ja sen toimielimen nimeä *sekä elintarvikelaissa (297/2021) tarkoitettua nimisuojuotetta*;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Laki

maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) 3 §:n 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1336/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

13) *EU:n kaupanormilainsäädännöllä* markkinajärjestelyasetuksen 73–123, 147 ja 223 artiklan, 230 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja niiden täytäntöönpanosta annetun sekä vanhan markkinajärjestelyasetuksen nojalla annetun EU:n lainsäädännön maataloustuotteiden kaupan pitämisen vaatimuksia ja viinialan tuotteiden nimityksiä, merkintöjä, valmistusmenetelmiä, rypälelajikkeita, tietojen ilmoittamista, saateasiakirjojen käyttöä ja tietojen kirjaamista koskevia säännöksiä;

13) *EU:n kaupanormilainsäädännöllä* markkinajärjestelyasetuksen *II osan II osaston I luvun sekä* 147 ja 223 artiklan, 230 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja niiden täytäntöönpanosta annetun sekä vanhan markkinajärjestelyasetuksen nojalla annetun EU:n lainsäädännön maataloustuotteiden kaupan pitämisen vaatimuksia ja viinialan tuotteiden nimityksiä, merkintöjä, valmistusmenetelmiä, rypälelajikkeita, tietojen ilmoittamista, saateasiakirjojen käyttöä ja tietojen kirjaamista koskevia säännöksiä *lukuun ottamatta markkinajärjestelyasetuksen 93 artiklassa tarkoitettua tuotetta;*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20